

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Qualis debeat esse panis, ad conficiendam Eucharistiam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

ditatis aeterna, futura iucunditatis amabile praeludium, ar-
rha sponsae, locale divinum coelestius ei donatum; Ecclesia
militans cum triumphante suave glutinum, & unio fra-
terna, dum illam dulcedinem qua illa fruitur sine velamen-
to, ista habet sub sacramento; & si illa coelestis Ierusalem
habet Deum suum iucundius, ista in terra militans, habet
eum mirabilius.

121. Articulo sexto docet S. Thomas, sacramentum
Eucharistiae plures olim habuisse figuras, nimi-
rum oblationem Melchisedech, qui obtulit pa-
nem & vinum; Manna, quod habebat in se om-
nis saporis suavitatem, ut dicitur Sapient. 16. & va-
ria sacrificia veteris legis, praesertim sacrificium ex-
piationis, quod erat solemnissimum; sed praecipua
ejus figuram fuisse Agnum Paschalem; quia
perfectius representabat omnia quae ad ipsam per-
tinent: nam oblatio Melchisedech representabat
Eucharistiam solum quantum ad id quod est sacra-
mentum tantum, nimirum species panis & vini: Sa-
crificia veteris legis solum representabant Chri-
stum passum, qui est res hujus sacramenti; Manna
verò, ejus tantum effectum, gratia nimirum Eu-
charistiae dulcedinem & suavitatem praefigurabat:
Sed Agnus Paschalis quantum ad haec tria hoc sa-
cramentum representabat, quia manducabatur
eum panibus azymis, immolabatur ab omni mul-
titudine filiorum Israel; quae immolatio erat figura
passionis Christi, qui propter innocentiam dicitur
Agnus; & denique quia per sanguinem Agni Pa-
schalis protegi sunt filii Israel à devastante Angelo,
& educti de Aegyptiaca servitute; quae eductio er-
at symbolum seu figura liberationis populi Chri-
stiani à servitute peccati, per gratiam justificantem
quae in hoc sacramento copiose confertur: Ergo
Agnus Paschalis fuit praecipua hujus sacramenti
figura. Unde Apostolus I. ad Corinth. 5. *Pascha no-
strum immolatus est Christus: itaque epulemur in azymis
sinceritatis & veritatis.* Ubi Glossa ex Augustino:
Pascha transitus dicitur (inquit) quia tunc primum po-
pulus Dei Pascha celebravit, quando ex Aegypto Hebraei
fugientes, mare rubrum transierunt: Nunc verò figura illa
prophetica completa est, cum sicut ovis ad immolandum du-
ctus est Christus, cujus sanguine illinitis postibus nostris, id
est frontibus Crucis signo signatis, à perditione hujus saeculi,
tanquam à captivitate Aegyptiaca liberamur, & saluberr-
imum transitum agimus, cum à diabolo transimus ad Chri-
stum &c. Legendus est D. Gregorius homil. 22.
in Evangelia, ubi totum Agni Paschalis mysteri-
um explicat ex professo, & in gratiam resurrectionis
Dominicae, Pascha Christiano sigillatim ap-
plicat.

DISPUTATIO III.

De materia Eucharistiae.

Ad questionem 74. Divi Thomae.

Cum hoc sacramentum sit institutum per mo-
dum convivii, ad reficiendam spiritualiter a-
nimam, duplicem habet materiam remotam
& transeuntem, ex qua conficitur, alteram ex qua
conficitur corpus, alteram ex qua sanguis efficitur.
De utraque in hac disputatione dicemus.

A

ARTICULUS PRIMUS

Qualis debeat esse panis, ad conficiendam
Eucharistiam?

§. I.

Praemittuntur quae apud omnes sunt certa, & reser-
vata sententia.

Supponimus ut de fide certum, materiam etiam
Scorpis Christi conficatur, esse panem, idem
colligitur evidenter ex facto Christi Marci 14.
& Luca 22. ubi dicitur, Christum manduca-
visse panem, & illud in corpus suum convertisse
sicque Ecclesia semper intellexit, ut traditur in Co-
cilio Lateranensi cap. Firmiter, in Florentino, &
Decreto Eugenii, & in Tridentino sess. 13. & 14.
sapè: fuitque praefiguratum in oblatione Mel-
chisedech, qui obtulit panem; unde Christus Psalms
& ad Hebraeos 5. dicitur *Sacerdos in aeternum, secun-
dum ordinem Melchisedech.* Item Divina Sapientia
verb. 9. cunctos fideles ad Eucharistiam invitans,
sic ait: *Veni comedite panem meum &c.*

Per hoc excluduntur varii haereticorum errorum,
quos refert D. Thomas hic art. 1. Quidam enim
dicebantur Artotyritae (ut Augustinus dicit lib. de
haeresibus cap. 28.) offerebant panem & calicem
in hoc sacramento, dicentes à primis hominibus
oblationes de fructibus terrae & ovium fuisse edi-
bras. Alii verò, scilicet Cataphrige, & Pepusini,
de infantis sanguine, quem de toto ejus corpore
minutus punctio vulneribus extorquebatur,
Eucharistiam suam conficiebant, miscentes
farinam panemque inde facientes. Hic adjungit
sunt Gnostici & Manichaei, quorum errores, pro-
pter modestiam, D. Thomas hic praetermisit
deditur: Hi enim in semine humano corpus Christi
conficiebant, ut de Gnosticis refert Epiphanius li-
b. 26. Vel in pane humano semine confectio, ut
de Manichaeis refert Augustinus, lib. de haeresibus,
cap. 46. Eodem errore referunt Victorius, & Ra-
smus, in scholiis ad Epistolam 54. S. Hieronymi, &
Bernardus Luceburgensis lib. 3. verbo *Papa*, &
verbo *Quintilianus*. Soto in 4. dist. 9. quaest. 1. re-
ferens Thomam Waldensem tomo 1. de sacram.
cap. 19. & Laurentium Beyerlinch in theatro vitae
humanae, verbo *Eucharistia*. Item Garino tomo 1.
praefcriptionum, lib. 4. folio 631. Unde immen-
to Vazquez hic disp. 170. cap. 1. contendit, non
quam haereses illas extitisse; imò nullam badem
praeter errorem Graecorum de fermentatione, tan-
tum fuisse circa materiam consecrationis corporis
Christi: hujus enim dicti falsitas, ex eo patet, quod
etiam his temporibus est Calvinistarum sententia,
panem & vinum ita esse hujus sacramenti mate-
rias, ut tamen illis deficientibus, aliae possint eorum
loco subrogari, ut omne esculentum, loco panis
& omne poculentum, loco vini, ut docent Beza &
pist. 2. ad Tillium, Polanus lib. 5. Synagoga
Theologicorum cap. 56. Scarpus de cena laeta
controv. 3. quaest. 1. & alii. Quia & sibi narratur
à viro fide digno, refert Adrianus Hostadius, loco
22. de Eucharistia, non defuisse Ministrum, qui pro-
stulis panis deficientibus ad cenam peragendam
singulis potexit orbicularem partem panis facien-
tis, quod gallice *Saucisse*, sive *Boudin*, appellat-
ur.

Supponimus etiam ut certum & indubitatum apud Theologos, solum panem verum & propriè dictum, qui simpliciter & absolute est panis, esse materiam ad faciendum Corpus Christi. Sicut enim, quia ex Evangelio constat, Baptismum debere fieri in aqua, rectè colligitur solum aquam veram & naturalem, esse materiam Baptismi: ita quia idem Evangelium asserit, Christum panem consecrasse, pro materia hujus Sacramenti, & præcepisse discipulis, ut idem facerent, rectè inferitur, solum panem verum & propriè dictum, qui simpliciter & absolute est panis, esse materiam Eucharistiae. Unde massa cruda, aut torrida Sole, non est apta materia, quia panis usualis requirit, ut coquatur igne: sicut nec pasta oleo frigida, vel aqua elixa. Nec etiam amyllum, quia fit ex tritico corrupto, & ex eo non fit panis usualis, cum ejus materia non tam sit tritici farina, quam sac ex eo expressum, ut notavit Soro. Debet etiam massa, ut ex ea fiat panis sacramentalis, seu consecrabilis, esse coacta ex farina & aqua naturali. Unde ait D. Thomas hic art. 7. ad 3. *Si farina admiscetur aqua rosacea, vel quicumque alius liquor, quam vera aqua, non possit ex eo confici Sacramentum, quia non est verus panis.* Nec obstat, quod opponit hic Cajetanus, de hoc dubitans, nimirum aquam non esse partem essentialem componentem, sed transuentem: est enim (inquit) panis tertia res relutans ex commixtione farinae & aquae, per pastae decoctionem. Non obstat, inquam, nam quidquid sit, an aqua sit materia componens, an transiens, certè talis panis non est usualis, nec consequenter aptus ad consecrationem. Idem dicendum de pane confecto ex milio, leguminibus, nucibus, aut castaneis, vel ex radicibus arborum, qualis est ille, qui fit in Insulis Americae, vulgoque *Casave* appellatur; ille enim non est panis simpliciter, sed secundum quid, nec usualis & communis, in quo Christus hoc Sacramentum instituit. Quare difficultas solùm restat de pane, qui fit ex granis aristas & spicas habentibus, & dicitur frumentaceus, latè sumendo nomen frumenti, prout est genus ad triticum, hordeum, siliginem, spelatam, & similia; an nimirum qualibet ejus species possit esse materia sufficiens ad consecrationem, vel solus triticeus sit aptus ad illam? Item, an debeat esse azymus vel fermentatus? Gabriel enim & Cajetanus docuerunt panem ex quacumque specie frumenti factum, esse materiam aptam ad consecrationem. Eandem sententiam, excluso hordeo, sequitur Paludanus in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 4. ubi asserit aliquas Ecclesias consecrare in pane speltaeo. Græci autem schismatici putant esse de necessitate Sacramenti, quod panis sit fermentatus. Deum sunt aliqui, qui dixerunt, azymum esse materiam necessariam pro Latinis, fermentatum verò pro Græcis, ut indicat Glossa in cap. *Litteras*, de celebratione Missarum.

§. II.

Vera sententia duplici conclusione statuitur.

1. Dico primò: Solus panis triticeus est sufficiens materia Eucharistiae. Ita D. Thomas hic art. 3. & in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 2. quæstionc. 1. & habetur expressè in Concilio Florentino in Decreto Eugenii, ubi de hoc Sacramento dicitur: *Corpus materia est panis triticeus, & vinum de vite.* Nec rectè Cajetanus Concilium explicat de materia præcepti, non Sacramenti; aliàs enim sumibili-

dem dicit, materiam sanguinalis esse vinum de vite, & aquam naturalem esse materiam Baptismi, eodem modo responderi posset, loqui solum de materia præcepti; cum tamen nemo dubitet, vinum vitigineum esse materiam calicis, & aquam naturalem, materiam Baptismi, necessariam simpliciter, necessitate Sacramenti.

Ratio hujus conclusionis alia non est, quam Christi institutio, qui hoc Sacramentum instituit in pane usuali: Sed hic fit ex tritico, nam alius omnis substituitur in defectum hujus; unde nec panis simpliciter dici consuevit, sed cum addito panis hordeaceus, panis ex milio &c. Ergo solus panis triticeus est sufficiens materia Eucharistiae. Hac censetur Apostolica traditio, quam Ecclesiastica auctoritas confirmavit, ut testatur Catechismus Romanus.

Quam autem grana triticum sint, de quibusdam certum est, de aliis dubium. De hordeo, milio, avena, & leguminibus, certum est non esse triticum, sicque ex illis non posse confici panem sacramentalem, seu qui sit materia sufficiens pro consecratione. De siligine verò & spelta, probabile est esse species tritici, propter affinitatem accidentium; maxime quia, ut periti testantur, illa in malis terris ex grano tritici seminato nascuntur, quod rectè D. Thomas hic art. 3. ad 2. signum est specificæ identitatis, quia semper generans generat sibi simile in specie. Unde etiam probabile est, panem ex spelta, vel siligine, esse posse materiam Eucharistiae; & qui in necessitate in tali pane consecraret, putà ne homo moriatur sine Sacramento, vel ut in die festo non maneat totus populus sine sacrificio) fortè excusari posset, ob probabilitatem hujus sententiæ, ut aliqui Theologi existimant. Sed ego non consulerem, quia præceptum Ecclesiæ est non consecrare materiam dubiam, & aliunde quod infirmus communicet vel quod populus Missam audiat, non est simpliciter necessarium ad salutem, & carentia panis triticeus ab obligatione præcepti excusat.

Dico secundò, in utroque pane azymo & fermentato, validè consecrari posse, convenientiorem tamen esse azymum.

Prima pars hujus conclusionis determinata est in Concilio Florentino, sess. ultima, in litteris sanctæ unionis, his verbis: *Definimus in azymo sive fermentato pane triticeo Corpus Christi, & rati- ter confici.* Itemque prius docuerat Leo IX. in Epistola ad Michaelem Cerularium, Patriarcham Constantinopolitanum, qui anno Christi 1050. damnare cepit Latinos, quod panes azymos consecrarent.

Ratio etiam suffragatur: Ad consecrationem enim corporis Christi, quilibet triticeus panis est idonea materia: Atqui sive fermentatus sive azymus fuerit, est verus panis triticeus; pane enim fermentato usu quotidiano vescimur, defectus autem fermenti in azymo, non impedit, quin veri panis triticeus naturam habeat, quandoquidem de ratione veri panis solum est quod conficiatur ex farina triticea, naturali aqua subacta, & puro igne coquatur: ergo quilibet panis triticeus, sive azymus, sive fermentatus, est sufficiens & idonea materia Eucharistiae.

Confirmatur: Certum est Christum non consecrasse in albo & rubro vino simul, sed in alterutro tantum; & tamen, Græcis fatentibus, utrumque est materia apta consecrationi; quia utrumque est vinum simpliciter & usuale: Ergo similiter, cum uterque panis, sive azymus, sive fer-